

De Vale Gieren *Gyps fulvus* van Riglos

Kees Woutersen

Vale Gier. Foto: Wim Smeets.

Riglos, in de Spaanse Pyreneeën, is één van de bekendste plekken om gieren te bekijken. De honderden meters hoge roestrode rotswallen zijn beroemd bij wandelaars, klimmers en vogelaars. Op ieder moment van de dag vliegen er Vale Gieren *Gyps fulvus*.

Kolonie

Bij mijn eerste bezoek aan Riglos, in 1979, leek het dat er honderden en honderden gieren rondvlogen. Bij nadere beschouwing waren het er iets minder, maar deze vogels met een spanwijdte van ruim 2,5 m leken de hele lucht te vullen. Ook bleken ze niet op alle delen van de rotswallen te broeden. In de hoge rotsen boven het dorp maken ze hun nest in kleine grotjes, goed beschermd tegen weer en wind. Een grote kolonie ligt enkele kilometers verder naar het oosten en is te bereiken via een goed pad, dat onder de rotsen loopt.

Hier aangekomen kijk je tegen een enorme rotswand aan. Daar broeden de Vale Gieren op platformpjes. Slechts voor enkele paren is er plaats in een grotje. Vanaf de grond kun je de nestplaatsen goed zien liggen. Vooral als je er een goede telescoop op richt. Er is echter een nog veel betere observatieplek. Dat is de bovenkant van de rotspunt tegenover de kolonie. Vanuit Riglos kun je hier niet komen. Eerst moet je terug naar Ayerbe, daar de richting Loarre kiezen, dan

de afslag nemen naar Sarsarmarcuello en vervolgens de onverharde weg ingaan. Deze begint in het dorp en gaat dan verder omhoog. Meestal is hier een terreinwagen nodig, afhankelijk van de staat van onderhoud van deze steenslagweg. Na enkele kilometers staat 'Safari' aangegeven (naar links). Deze weg volgend kom je bij de rotspunt.

Aantallen

Zelf heb ik bij Riglos vogels geteld in 1986 en in 1989. Van 1999 zijn er gegevens van de landelijke telling (Del Moral & Marti 2001). Sinds het jaar 2000 bezoek ik samen met Fernando Gutiérrez de rotspunt bij Safari jaarlijks omstreeks eind februari om het aantal broedparen in de grote kolonie te tellen. De meeste gieren hebben dan eieren. Rond 1 juli volgt een tweede bezoek om het aantal grote, nog niet vliegvlugge jongen te tellen. Met deze gegevens kan het broedsucces bepaald worden. Deze jonge Vale Gieren zijn in juli al net zo groot als hun ouders, maar ze zijn toch makkelijk te

Jaar	Broedparen	Vliegvlugge jongen	Broedsucces
2000	73	60	82%
2001	90	65	72%
2002	113	67	59%
2003	80	46	58%
2003	95	44	46%

Tabel 1 - Aantal broedparen van de Vale Gier in de grote kolonie te Riglos.

Datum	Ochtend	Avond
23 maart 1986	150	151
1 mei 1986	140	93
31 mei 1986	145	136
6 juli 1986	101	194

Tabel 2 - Aantal Vale Gieren dat in de ochtend en in de avond aanwezig was in de grote kolonie van Riglos.

herkennen aan de egaal donkere loodgrijze snavel en de halsband van kleine bruine veertjes. Volwassen vogels hebben een witte halsband. Bovendien hebben de jongen een donkerbruin en nog geheel schoon verenkleed, ze hebben nog niet in een kadaver gezeten.

Uit de tellingen bij Riglos blijkt een flinke vooruitgang. In 1986 waren er 55 paren. Drie jaar later, in 1989, waren er ongeveer 95 paren. In 1999 was het aantal opgelopen tot 152 paren. Deze stijging komt overeen met de groeifactor van de hele Spaanse populatie (Del Moral & Marti 2001), die elke tien jaar meer dan verdubbelt. In het jaar 1979 waren er heel Spanje 3.240 paren. Het aantal steeg tot circa 8.000 paren in 1989 en vervolgens tot 22.455 paren in 1999. Afschot en het uitleggen van gif had de Spaanse populatie Vale Gieren tot in de jaren zeventig van de vorige eeuw laag gehouden. Nadat hiertegen maatregelen

getroffen waren, kon de populatie toenemen. Het plafond van de huidige groei is nog steeds niet in zicht. Zowel broedgelegenheid (rotswanden) als voedsel (vooral dood vee) zijn blijkbaar geen beperkende factoren.

Tellingen

Onze tellingen vanuit Safari van Vale Gieren die een nest hebben in de grote kolonie, varieerden van 73 tot 113 paar (Tabel 1). Opvallend is dat het aantal paren dat start met broeden, van jaar tot jaar sterk varieert. Er zijn nog heel veel andere kolonies dicht in de buurt en ik denk dat er veel uitwisseling plaatsvindt tussen de verschillende rotswanden. Aan de zuidrand van de Pyreneeën, op minder dan een uur vliegen van Riglos, broeden rond de drieduizend paren Vale Gieren. Verder is het verontrustend dat het broedsucces de laatste jaren sterk is afgenomen. Niet alleen het aantal jongen per paar is sterk afgenomen, ook het aantal

Uitzicht op de kolonie bij Riglos.
Foto:
Kees Woutersen.

jongen dat de kolonie grootbrengt, is de laatste twee jaar veel lager. Wij hebben in Riglos niet gekeken of er ook subadulte vogels meedoen aan het broedproces maar in andere kolonies in Spanje is dit wel geconstateerd (Blanco, Martínez & Traverso 1997). Bij die kolonies is gezien dat een deel van de broedparen waarbij subadulte vogels betrokken zijn, in het geheel geen eieren legt en dat het broedsucces er veel lager is dan bij paren met twee adulte vogels. Waarschijnlijk heeft dit verschijnsel ook zijn invloed op de grote kolonie bij Riglos. Indien dit juist is dan zou dus het aantal subadulte vogels in Riglos toegenomen moeten zijn. Er is echter ook een andere mogelijke oorzaak. In november 2002 is 30 km ten zuiden van Riglos een windmolenpark geopend waar nu al ruim 150 dode Vale Gieren zijn gevonden (mededeling J.C. Albero), bijna allemaal volwassen vogels. Zou daar de oorzaak liggen?

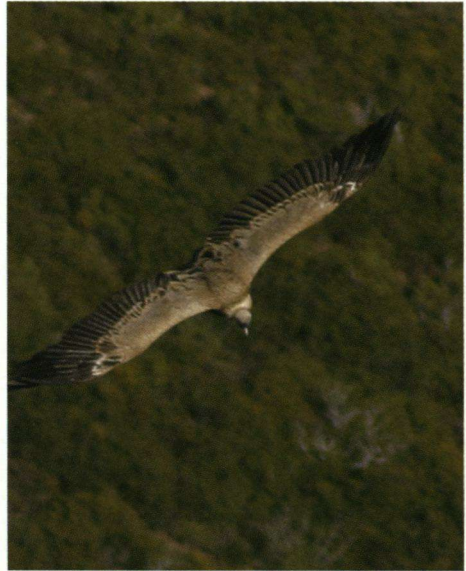
Dagritme

Het blijft fascinerend om al die gieren in de lucht te zien rondcirkelen. Soms zijn de groepen groot en soms klein. In de ochtend vertrekken ze en vliegen over de velden en

Vale Gier in imponeerhouding.

Foto: Wim Smeets.

Vliegende Vale Gier.

Foto: Rob Frijns.

bergen op zoek naar kadavers. Tegen de avond komen ze dan weer terug. Tenminste, dat is het beeld dat we hebben. Met de toenmalige vogelwerkgroep in Huesca hebben we in 1986 vier hele dagen van donker tot donker op Safari gepost en alle in- en uitvliegende gieren geteld om te kijken hoe dit nu feitelijk in zijn werk gaat. Hier volgt een samenvatting van de opvallende resultaten.

Het aantal vogels dat in de ochtend aanwezig is, was niet altijd gelijk aan het aantal dat in de avond terugkwam. Soms lag dit veel lager en soms veel hoger. Ongetwijfeld komt dit omdat de Vale Gieren niet altijd op hun eigen kolonie slapen maar regelmatig andere slaapplekken opzoeken.

Op twee van de waarnemingsdagen vertrokken de eerste Vale Gieren direct na de dageraad. Dat waren dagen met harde wind en ze gebruikten de tegen de rotswanden opgestuwde luchtstromingen om omhoog te komen. De andere twee dagen wachtten bijna alle vogels tot er thermiek ontstond, om zo in stijgende lucht en zonder energieverlies hoog in de lucht te kunnen komen. Rond 12.00 uur was het aantal altijd op zijn minimum en twee à drie uur voor zonsondergang zaten alle vogels weer op de rotsen. De meeste Vale Gieren vertrokken in de ochtend, maar gedurende de gehele dag waren er individuen die de kolonie verlieten. Sommige kwamen na een half uur al weer

De Mallos Riglos.
Foto: Wil Luijff.

terug. Deze vogels zijn niet altijd echt het veld in gegaan om voedsel te zoeken. In de ochtend zagen we regelmatig Vale Gieren op enkele kilometers van de kolonie op een ruïne zitten. Terugkerende Vale Gieren werden regelmatig verspreid over de dag gezien, er was niet een duidelijke piek in de middag of avond.

Aan de hand van de gegevens konden we uitrekenen hoe lang de Vale Gieren gemiddeld buiten de kolonie waren geweest. Dit kan door de vertrekkende Vale Gier te vergelijken met de terugkomende, tenminste als het aantal vogels in de ochtend en in de avond ongeveer gelijk is. Zo zien we dat op 23 maart 1986 de gieren gemiddeld vijf uur en één minuut buiten de kolonie waren en op 31 maart 1986 vier uur en zevenentwintig minuten. Dit is dus de tijd dat ze vliegend boven het land op zoek kunnen zijn naar kadavers. Volgens Glutz von Blotzheim et al. (1971) vliegt een Vale

Gier 64 km/h. Dat zou betekenen dat het gemiddelde vliegbereik op 23 maart 320 km was; op 31 maart was er een bereik van gemiddeld 290 km. Individuen die lang wegblijven, kunnen veel verder komen en zelfs een korte trip van bijvoorbeeld een uur kan als verkenningstocht de moeite waard zijn. Opvallend is ook dat sommige vogels die vroeg in de ochtend of laat in de middag vertrekken, heel korte trips kunnen maken. Hoeveel voedselvluchten maakt een Vale Gier nu per dag? Volgens Cramp & Simmons (1980) is dat er één. Als we het aantal uitvliegende Vale Gieren (251) van 23 maart 1986 delen door het aantal aanwezige gieren (150) komen we op 1,7 vluchten per individu en voor 31 mei 1986 komen we op een gemiddelde van 1,8 vluchten per Vale Gier per dag. Veel Vale Gieren komen dus terug in de kolonie om later op de dag opnieuw te vertrekken.

■ Kees Woutersen, C/Ingeniero Montaner 4-1-C, 22004 Huesca, Spanje, e-mail: info@aragonnatuur.com

LITERATUUR:

- Arroyo, B., E. Ferreiro & V. Garza (1990): *II Censo nacional del buitre leonado (Gyps fulvus)*. Icona, Madrid.
 Blanco, G.F. Martínez & J.M. Traverso (1997): Pair bond and age distribution of breeding Griffon Vultures *Gyps fulvus* in relation to reproductive status and geographic area in Spain. *Ibis* 139: 180- 183.
 Cramp, S. & K.E.L. Simmons (1980): *The Birds of the Western Palearctic*, vol. 2. Oxford.
 Del Moral, J.C. & R. Martí (eds.) (2001): *El buitre leonado en la Península Ibérica*. Mon. N° 7, SEO/BirdLife, Madrid.
 Glutz von Blotzheim, U. N., K.M. Bauer & E. Bezzel (1971): *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Band 4, Frankfurt am Main.